

Магістр 2 року навчання
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Анотація. Розкрито теоретичні підходи до сутності та структури інвестиційних проектів, досліджено варіанти визначення проектів зарубіжними та вітчизняними вченими, а також запропоновано підходи до їх удосконалення.

Аннотация. Раскрыты теоретические подходы к сущности и структуре инвестиционных проектов, исследованы варианты определения проектов зарубежными и отечественными учеными, а также предложены подходы к их усовершенствованию.

Annotation. Theoretical approaches to the nature and structure of the investment projects are described. Investment projects as defined by foreign and domestic scientists are studied, and approaches to their improvement are offered.

Ключові слова: інвестиційний проект, інвестиційне проектування, організаційно-економічний механізм інвестування, суб'єкт інвестування, об'єкт інвестування.

За сучасного економічного стану України особливого значення набула інвестиційна привабливість проектів, які сприяють вирішенню економічних та соціальних проблем країни, розширюють експортні можливості і, в свою чергу, підвищують ефективність усієї економіки. Актуальність даного дослідження пояснюється не лише недосконалістю фондового ринку України, але й великою кількістю переваг, які виникають у процесі реального інвестування.

Незважаючи на те, що теоретичні засади і практика інвестиційної діяльності активно вивчаються як зарубіжними, так і вітчизняними вченими, досвід дослідження даної теми досі залишається малим.

Реалізація цілей інвестування передбачає формування інвестиційних проектів, які забезпечують інвесторів та інших учасників необхідною інформацією для прийняття рішень щодо інвестування.

Метою та завданням статті є теоретичне обґрунтування та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо визначення сутності інвестиційного проекту.

Проект є організаційною формою реалізації процесу інвестування. У даному понятті зосереджене як стратегічне планування, так і практична реалізація оперативного управління. Для більш повного охоплення багатофункціональності даного поняття доцільно було б виділити два підходи визначення сутності проекту, які є найпоширенішими в економічній літературі.

Перший підхід трактує сутність проекту як спеціальним чином підготовлена документація з повним описом та обґрунтуванням усіх особливостей майбутнього інвестування. Тобто проект – документований інвестиційний план [1].

У другому розглядається сутність проекту як комплексу заходів, що здійснюються інвестором з метою реалізації свого плану примноження капіталу [2].

Тому другий підхід дозволяє більш комплексно дослідити економічні аспекти інвестиційного проекту, його законності та економічні чинники існування. Цей підхід слід покласти в основу висвітлення суті проекту.

Так, Зімін А. І. трактує інвестиційний проект як програму реалізації інвестицій, пов'язану з обґрунтуванням економічної доцільності, обсягом та терміном реалізації вкладень, у тому числі із складанням усієї необхідної проектно-кошторисної документації та описанням конкретних практичних дій зі здійснення бізнес-плану [3, с. 158]. Іншими словами, інвестиційний проект є сукупністю намірів, обґрунтувань та практичних дій з реалізації інвестиційного процесу, із забезпечення визначених інвестором конкретних фінансово-економічних та соціальних результатів інвестиційної діяльності.

Слушно зауважують автори Попов В. П. та Семенов В. П., що інвестиційний проект є комплексом взаємопов'язаних заходів для вкладання капіталу протягом обмеженого періоду часу з метою отримання доходів у майбутньому [4, с. 37].

Інший підхід до визначення даного поняття наявний у роботі Гайдиса Н. М. Науковець розглядає інвестиційний проект як об'єкт фінансової операції, яка пов'язана з розподіленнями в часі фінансовими надходженнями та витратами грошових коштів [5, с. 59]. Виходячи з такого тлумачення, будь-яке планування можна вважати інвестиційним, що не є цілком правильним, адже грошові потоки характерні не лише для інвестиційної діяльності.

На думку В. Базилевича, інвестиційний проект – цілеспрямоване, заздалегідь опрацьоване, заплановане створення та модернізація фізичних об'єктів, технологічних процесів, технічної та організаційної документації для них, матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, а також управлінських рішень і заходів їх виконання [4, с. 13]. Тобто автор дещо звужує поняття інвестиційного проекту, розглядаючи його лише як захід із проектування, будівництва чи модернізації.

Зарубіжні вчені Ф. Грей Кліффорд та У. Ларсон Ерік наголошують на комплексності інвестиційного проекту,

розглядаючи його як комплексний, єдиноразовий, обмежений у часі та ресурсах захід з визначеними вимогами інвестора.

Мазур І. І. дає таке визначення інвестиційного проекту. Проект – інвестиційна акція, яка передбачає вкладення певної кількості ресурсів, у тому числі інтелектуальних, фінансових, матеріальних, людських, для отримання запланованого результату і досягнення певних цілей в обумовлені терміни.

У теорії та практиці управління інвестиційний проект визначається як діяльність, при якій матеріальні, фінансові та людські ресурси організовані новаторським способом для виконання унікального завдання в умовах визначеного бюджету та строку та досягнення позитивних змін, що відповідають певним кількісним та якісним параметрам.

Отже, за своєю суттю інвестиційний проект є сукупністю унікальних, неповторних заходів із такими, притаманними йому ознаками:

наявністю чітко сформульованої мети проекту, яка є бажаним результатом, досягнутим у рамках заданого строку та визначених умов реалізації;

кількісною оцінкою результатів реалізації проекту;

структуризацією проекту за цілями. Мета проекту має свою структуру представлену у вигляді ієрархії цілей, починаючи з стратегічних та закінчуючи конкретизованими тактичними завданнями;

зміною стану проекту для досягнення поставленої мети. Адже реалізація інвестиційного проекту пов'язана із змінами відповідної системи та перетворенням теперішнього стану у бажаний;

обмеженістю ресурсів, яка свідчить про те, що кожен проект має свій обсяг матеріальних, людських і фінансових ресурсів;

наявністю часових меж. Це означає, що проект має чітко визначений строк його початку та завершення;

унікальністю, що проявляється у відповідному рівні інновацій, комплектності та структурованості.

Усі наведені авторські позиції враховують різні аспекти реалізації інвестиційного проекту. Проте варто акцентувати увагу на тому, що розглядається інвестиційний проект як об'єкт інвестування, система економічних відносин, націлених на досягнення визначених цілей.

Тому слід зробити уточнення щодо суті проекту, виходячи з того, що важливими складовими інвестиційного проекту є чітка орієнтація на результативність заходів та необхідність їх досягнення в умовах обмеженості ресурсного забезпечення.

На думку автора, більш узагальнюючим визначенням інвестиційного проекту є таке: інвестиційний проект – системно обмежений і закінчений комплекс взаємопов'язаних організаційно-правових, розрахункових та конструктивно-технічних заходів, що забезпечує окремий напрям стратегічного розвитку суб'єкта господарювання, обґрунтовує необхідність інвестиційних ресурсів та включає систему відповідних управлінських рішень з метою досягнення конкретних результатів за умови обмеженості ресурсів та чітко визначених строків.

Під управлінням інвестиційного проекту слід розуміти процес організації, планування, координації фінансових, людських та матеріальних ресурсів протягом життєвого циклу проекту, націлений на досягнення поставлених цілей.

Структура проекту – організація зв'язків між його елементами.

Отже, до проектних матеріалів відносяться офіційні документи, обов'язкові при проектуванні об'єктів капітального будівництва, в тому числі: техніко-економічне обґрунтування будівництва підприємства, будівель та споруд, проект будівництва підприємства, будівель та споруд, обґрунтування інвестицій у будівництво підприємства, будівлі чи споруди, бізнес-план, що подається у певній формі в складі заявки на участь у конкурсному розподілі інвестиційних ресурсів.

Учасниками інвестиційного проекту можуть бути інвестори, замовники, виконавці та користувачі проекту. Можна відмітити, що інвестори можуть впливати на об'єкт інвестування як безпосередньо, так і опосередковано. Слід азначити, що перевага останнього полягає у зменшенні ризиків інвесторів, унаслідок того, що частина з них переходить до інших учасників проекту, відмінних від інвесторів. Це відбувається у випадку, коли інвестор доручає організацію та контроль за реалізацією об'єкта інвестування іншому суб'єкту – замовнику проекту, який у свою чергу може делегувати частину своїх завдань ще одному суб'єкту – користувачу проекту [5, с. 140].

Зв'язок між проектними матеріалами й учасниками забезпечує організаційно-економічний механізм реалізації інвестиційного проекту, який є свого роду формою взаємодії суб'єктів. До організаційно-економічного механізму реалізації проекту відносять:

нормативну документацію, на основі якої і відбувається взаємодія;

зобов'язання, що приймаються учасниками, гарантії цих зобов'язань та санкції за їх порушення;

умови фінансування інвестиційного проекту;

система управління реалізацією проекту, яка забезпечує синхронізацію діяльності та захист інтересів учасників;

особливості облікової політики учасників;

період реалізації проекту;

графік реалізації проекту [6, с. 238].

Таким чином, після детального і всебічного аналізу існуючих теоретико-методичних підходів до тлумачення сутності інвестиційного проекту, є можливість запропонувати власне визначення цього поняття: це цілеспрямована, запланована, пророблена, унікальна та динамічна сукупність взаємопов'язаних, взаємозалежних, послідовних і скоординованих легітимних заходів з певними ресурсними, витратними, часовими лімітами, спрямована на досягнення окреслених цілей, результатів та визначених ефектів відповідно до конкретних вимог, зокрема: економічних, соціальних, екологічних тощо.

Наук. керівн. Томах В. В.

- / М. Ю. Горохов, В. В. Малев. – М.: Филин, 1998. – 208 с. 3. Зимин А. И. Инвестиции: вопросы и ответы / А. И. Зимин. – М.: ИД "Юриспруденция", 2006. – 256 с. 4. Базилевич В. Методичні аспекти оцінки масштабів тіньової економіки / В. Базилевич, І. Мазур // Економіка України. – 2004. – № 8. – С. 36–44. 5. Золотогоров В. Г. Инвестиционное проектирование : учебн. пособ. / В. Г. Золотогоров. – Мн. : ИП "Экоперспектива", 1998. – 463 с. 6. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підручник / Т. В. Майорова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с. 7. Бригхем Ю. Энциклопедия финансового менеджмента / Ю. Бригхем ; пер. с англ. – М. : РАГС, Экономика, 1998. – 368 с. 8. Кириченко О. А. Інвестування : підручник / О. А. Кириченко, С. А. Срохін. – К. : Знання, 2009. – 573 с. 9. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посібн. / Т. В. Майорова. – К. : ЦУЛ, 2003. – 376 с. 10. Подшиваленко Г. П. Инвестиции : учебн. пособ. / Г. П. Подшиваленко, Н. И. Лахметкина, М. В. Макарова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : КНОРУС, 2006. – 200 с.